

Lausunto
15.4.2026

KKO-HD/185/2026
Julkinen

kirjaamo.om@gov.fi

Viite: VN/31220/2024

Lausunto rikosprosessin muut sujuvoittamistoimet (vaihe 2).docx

Aluksi

1. Korkein oikeus esittää lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta seuraavan.
2. Korkein oikeus ottaa kantaa luonnokseen vain niin sanottua preklusiota koskevien ehdotusten eli ehdotetun oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (rikosoikeudenkäyntilaki) 5 luvun 10 a §:ää sekä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:ää ja 31 luvun 8 ja 8 a §:ää koskevien säännösehdoitusten osalta.

Preklusiosääntelyn tarpeellisuudesta rikosasioissa

3. Preklusio merkitsee asianosaiselle asetettua velvollisuutta vedota tuomion perusteeksi otettaviin seikkoihin ja todisteisiin tietyssä vaiheessa oikeudenkäyntiä uhalla, että asianosainen menettää vetoamisoikeutensa. Preklusion tarkoituksena on edistää oikeudenkäynnin varmuutta ja keskittämistä. Lisäksi tavoitteena on vaikuttaa oikeudenkäynnin joutuisuuteen estämällä sen kohteen ja oikeudenkäyntiaineiston hallitsematon laajeneminen oikeudenkäynnin myöhäisessä vaiheessa. Preklusiolla pyritään myös turvaamaan asianosaisten prosessuaalinen tasavertaisuus ja vastapuolen puolustautumismahdollisuudet.
4. Preklusiolla muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa pyritään turvaamaan muun muassa oikeudenkäynnin painopisteen säilymistä käräjäoikeudessa ja siten oikeusastejärjestyksen ylläpitämistä. Toisaalta preklusion edellytyksiä koskevassa punninnassa on otettava huomioon tarve välttää sitä, että kielto vedota asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisiin seikkoihin ja todisteisiin johtaisi oikeudenmenetyksiin, samoin kuin tarve välttää sitä, että tosiseikkoihin ja todisteisiin vetoaminen ensimmäisessä oikeusasteessa laajenee pelkästään varmuuden vuoksi. Preklusio muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa ei saa aiheettomasti estää aineelliseen totuuteen pääsemistä. (Ks. esim. KKO 2015:51, kohta 22.)
5. Korkein oikeus toteaa, että rikosoikeudenkäyntimenettelyssä preklusiosääntösten puuttumista käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa on perusteltu muun muassa sillä, että rikosprosessissa julkinen intressi edellyttää aineellisen totuuden selvittämistä mahdollisimman varmasti. Rikosasioissa preklusiosääntely merkitsisi periaatteellisesti merkittävää uudistusta, mutta lakiehdotuksen perusteluissa ei ole käsitelty sitä, minkälaisia ja miten laajoja

ongelmia preklusion puuttuminen rikosasioissa tällä hetkellä aiheuttaa. Perusteluita ei ole esitetty myöskään ehdotetun sääntelyn hyödyistä ja haitoista esimerkiksi rikosasioissa keskeisenä olevan aineellisen totuuden tai rikosasian vastaajan oikeuksien kannalta eikä siltä osin, olisiko rikosasian vastaajan kuuleminen todistelutarkoituksessa syytä rajata preklusiosäännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaisten perusteluiden esittäminen olisi tarpeen ottaen huomioon, että kysymys on periaatteellisesti ja myös käytännössä merkittävästä muutosehdotuksesta vallitsevaan tilanteeseen nähden.

6. Korkein oikeus toteaa, että erityisesti monimutkaisten tai laajojen rikosasioiden käsittelyssä varsin tavanomaista on, että esitutkintaa lisätutkintojen muodossa täydennetään syytteen nostamisen jälkeen käräjäoikeuskäsittelyn aikana ja jopa vielä asian ollessa käsiteltävänä hovioikeudessa. Täydennykset epäilemättä häiritsevät oikeudenkäyntiä ja tekevät siitä vaikeasti ennustettavan. Uusien seikkojen tai uusien todisteiden perusteella tapahtuvat lisäykset ja prosessiaineiston täydennykset saattavat tapahtua yhtä aikaa pääkäsittelyn kanssa. Tähän nähden siviilioikeudellisissa asioissa sovellettavien preklusiosäännösten kaltaisten normien säätäminen myös rikosasioita koskien ohjaisi asianosaisten prosessitoimia oikeaan vaiheeseen, edistäisi oikeudenkäyntimenettelyn järjestystä, vähentäisi tarpeettomia viivästyksiä sekä uusien todisteiden nimeämistä oikeudenkäynnin aikana ja parantaisi ennustettavuutta.

7. Rikosasioissa preklusion kohteena olisivat ehdotuksen mukaan perustellusti vain todisteet eli se ei rajoittaisi uusiin seikkoihin vetoamista. Syyttäjä voisi siten rikosoikeudenkäyntilain 5 luvun 17 §:ssä säädetyin edellytyksin vedota uuteen seikkaan syytteen tueksi. Syytteen tarkistaminen on mahdollista vielä hovioikeudessa (ks. esim. KKO 2025:2). Uusiin seikkoihin vetoamisesta seuraa usein myös tarve vedota uusiin todisteisiin.

8. Rikosasian vastaajalla on puolestaan aina mahdollisuus muuttaa kantaansa syytteeseen ja vedota myös uusiin seikkoihin. Syytetyllä on oikeus pysyä passiivisena häneen kohdistuvien rikosepäilyjen tutkinnassa ilman, että passiivisuudesta aiheutuisi prosessuaalisia menetyksiä, kuten esimerkiksi rajoitusta vedota uusiin olosuhteisiin syytteen kiistämisen tueksi. Lisäksi epäillyllä on aina oikeus muuttaa kantaansa syytteeseen ilman, että tästä tulisi aiheutua prosessuaalisia menetyksiä. Siten oikeusvarmuuteen ja vastaajan oikeusasemaan liittyvät syyt puoltavat sitä, että vastaajan tulisi voida esittää kaikki asian ratkaisemiseen vaikuttava todistelu.

9. Korkein oikeus toteaa, että rikosoikeudenkäynnissä preklusiosäännösten tulkinta ja poikkeusmahdollisuuden soveltaminen ei voisi olla kaavamaisista, vaan pikemminkin tilanneherkkää ja yksittäistapauksellista. Tulkinnassa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi vastaajan oikeus muuttaa kantaansa syytteeseen tai vedota uusiin seikkoihin, jotka puolestaan voisivat antaa vastaajalle ja syyttäjälle tarpeen nimetä uutta todistelua. Myös todisteiden merkittävyydellä voisi olla merkitystä tässä arvioinnissa. Tilanne olisi vastaava myös niissä tilanteissa, joissa syyttäjällä on oikeus vedota uusiin seikkoihin syytteen tueksi tai tarkistaa syytettä. Poikkeustilanteiden määrä voisi siten olla määrältään huomattava.

Johtopäätökset

10. Preklusiota koskevilla säännöksillä rikosasioissa voisi olla edellä kohdassa 6 todettuja myönteisiä vaikutuksia. Myönteisiä vaikutuksia voisi olla erityisesti hovioikeusvaiheen preklusiosta, jolla voitaisiin edistää

oikeudenkäynnin painopisteen pysymistä käräjäoikeudessa, mikä olisi aiempaakin tärkeämpää todistelun videotallenneuudistuksen toteutumisen jälkeen. Toisaalta rikosprosessissa myös hovioikeudessa tulisi arvioitavaksi monimutkaisia tilanteita ja osin pelkästään muodollisia arviointeja uuden todistelun sallittavuudesta. Myös prosessuaalisten ratkaisujen määrä lisääntyisi oikeudenkäynneissä, mitä ei voida pitää toivottavana. Asiaan vaikuttamaton todistelu on mahdollista evätä jo nykyisten säännösten perusteella.

11. Korkein oikeus toteaa, että ehdotetulla preklusiosääntelyllä voisi olla yhtäältä myönteisiä ja toisaalta kielteisiä vaikutuksia rikosasioiden käsittelyyn. Näiden hyötyjen ja haittojen arviointia vaikeuttaa se, että luonnoksen perusteluissa näitä vaikutuksia ei ole seikkaperäisesti arvioitu. Jatkovalmistelussa tulisikin vielä arvioida preklusiosääntelyn vaikutukset asianosaisten ja tuomioistuinten kannalta. Tämän jälkeen olisi mahdollista arvioida sääntelyn tarpeellisuutta kokonaisuutena.

12. Lisäksi korkein oikeus toteaa, että rikosprosessia on ehdotettu tässä luonnoksessa ja eduskunnalle jo annetussa hallituksen esityksessä (HE 188/2025 vp) sujuvoitettavaksi monilla eri toimenpiteillä. Näitä voidaan pitää preklusiosääntelyä tehokkaampina keinoina sujuvoittaa rikosprosessia. Keskeistä on tehostaa erityisesti laajojen rikosasioiden sisällöllistä valmistelua. Voisi olla perustellumpaa ensin seurata näiden uudistusten vaikutusta käytännössä ja vasta sitten harkita myös preklusiosääntelyn käyttöönottoa.

13. Jos preklusiosääntelylle myös rikosasioissa katsotaan kuitenkin olevan jo tässä vaiheessa tarvetta, korkein oikeus kiinnittää huomiota ehdotettujen säännösten sisältöön. Nyt ehdotetun käräjäoikeutta koskevan rikosoikeudenkäyntilain 5 luvun 10 a §:n mukaan tuomioistuin voisi tarvittaessa kehottaa asianosaista täyttämään määräajassa 9 §:ssä tarkoitetut velvollisuutensa uhalla, ettei määräajan jälkeen saisi ilmoittaa uutta todistetta. Viitattu 9 § koskee kuitenkin rikosasian vastaajan vastausta haasteeseen. Viittaustekniikan johdosta sääntely on epäselvää, ja säännöksen sanamuodon perusteella on tulkinnanvaraista, koskeeko preklusiouhkainen kehoitus vain vastaajaa vai kaikkia asianosaisia. Luonnoksen perustelujen mukaan tarkoituksena on, että preklusio koskisi kaikkia asianosaisia, kuten tasapuoliseen oikeudenkäyntimenettelyyn kuuluukin. Ehdotettua sääntelyä tulisi tältä osin selkeyttää erottamalla toisistaan vastaajan vastauksen antaminen määräajassa ja kaikkia asianosaisia koskeva preklusiouhkainen määräajan asettaminen todisteiden esittämiselle.

14. Ehdotetun rikosoikeudenkäyntilain pykälän mukaan käräjäoikeuden antaman preklusiouhkaisen määräajan jälkeen uuteen todisteeseen ei saisi vedota, ellei saateta todennäköiseksi, että menettely johtuu pätevistä syistä. Hovioikeutta koskevassa oikeudenkäymiskaaren muutosehdotuksessa edellyttäisiin sitä, että uuteen todisteeseen vetoavan tulee saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

15. Rikosasioissa aineellisen totuuden vaatimus edellyttää muun muassa, että merkitystä uuden todistelun hyväksymisessä tulee antaa myös todisteiden mahdolliselle merkitykselle vastaajan syyttömyyden kannalta. Aineellisen totuuden vaatimus on rikosasioissa muutoinkin tärkeänä tavoitteena. Lisäksi vastaajan oikeuksiin liittyvät syyt vaikuttavat siihen, milloin vastaajalla tulee olla oikeus vedota uuteen todisteluun. Uuden todistelun sallittavuuden perusteet ovat siten rikosasioissa osin erilaiset kuin riita-asioissa. Tämän eron olisi syytä näkyä selvästi paitsi ehdotuksen perusteluissa myös säännösten

sanamuodossa, ja säännöksessä olisi perusteltua käyttää riita-asioihin nähden erilaista muotoilua. Pätevän syyn tai pätevän aiheen vaatimuksen sijasta edellytyksenä voisi olla esimerkiksi se, että rikosasiassa ei saisi vedota uuteen todisteluun, jollei sen esittämiseksi ole asian laatuun ja merkitykseen nähden hyväksyttävää syytä.

16. Ylimääräistä muutoksenhakua koskevien säännösten osalta korkein oikeus katsoo, että ehdotettua sääntelyä voidaan pitää perusteltuna, jos preklusiosta säädetään kärjäoikeuden ja hovioikeuden rikosasioiden menettelyn osalta. Lisäksi preklusiota hovioikeudessa vastaava sääntely olisi johdonmukaisuuden vuoksi perusteltua ulottaa koskemaan myös niitä asioita, joissa korkein oikeus toimii toisena oikeusasteena.

Korkein oikeus

Tatu Leppänen
Presidentti

Jussi Alaranta
Hallinnollinen lakimies

Esittely täysistunnossa 15.4.2026

Läsnä

Presidentti Leppänen ja oikeusneuvokset Kantor, Huovila, Antila, Uusitalo, Engstrand, Mäkelä, Tammi-Salminen, Tapani, Ojala, Guimaraes-Purokoski, Turpeinen, Pulkkinen, Pölönen, Hakamies ja Melander

Yhteystiedot

Korkein oikeus
Postiosoite: PL 301
Katuosoite: Pohjoisesplanadi 3
Puhelin: 02956 40000
Faksi: 02956 40154
korkein.oikeus@oikeus.fi